

Nr 50.

Ankom till riksdagen den 18 maj 1917 kl. 1/2 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i gällande grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar.

I en till riksdagen den 4 april 1917 avlåten proposition, nr 177, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvärens för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att anm. 3 vid punkt 1 i de av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar må erhålla följande ändrade lydelse:

»Flaggunderofficer, verkmästare vid militärdepå och varvsstat samt kronobagaren vid Karlskrona station erhålla pension till lika belopp med flaggmaskinist.»

Åberopade statsrådsprotokollet är av följande lydelse:

»I en till stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona ställd, av förvaltningsdirektionen därstädes till bemälde stationsbefälhavare den 28 februari 1914 överlämnad skrift har kronobagaren vid stationen F. Palmqvist anhållit, att kronobagarbefattningen måtte bliva uppförd å stat, på det att Palmqvist måtte bliva berättigad att vinna delägarship i flottans pensionskassa och sålunda beredas tillfälle att grundlägga rätt till pension från nämnda kassa.

Denna ansökan har av bemälde stationsbefälhavare med skrivelse den 30 mars 1914 insänts till marinförvaltningen; och har stationsbefälhavaren därvid hemställt att, förutom befattningen såsom kronobagare, jämväl befattningarna såsom mjölnare, biträde vid spannmåls- och proviantförrådet, maskinist vid ångkvarns- och bageriinrättningen, skräddarmästare och skomakarmästare vid stationen måtte i enahanda syfte upptagas på stat.

Marinförvaltningen, som med utlåtande den 1 oktober 1914 till Kungl. Maj:t överlämnat nämnda skrivelser, har förordat de sålunda gjorda framställningarna och i samband därmed föreslagit, att även befattningen såsom skräddarmästare vid flottans station i Stockholm måtte bli på stat uppförd.

I ärendet hava särskilda yttranden avgivits av direktionen över flottans pensionskassa den 4 mars 1915 samt av statskontoret den 21 oktober samma år.

Jämlikt kungörelse den 24 november 1876, angående meddelad fastställelse av grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar samt av flottans och lotsverkets gemenskap, tillkommer pension, bland andra, månadslönare vid flottans militärdepåer och varvsstater i enlighet med i kungörelsen närmare angivna grunder. Enligt de bestämmelser, som gällde vid tiden för utfärdandet av nämnda pensioneringsgrunder, förstods med månadslönare såväl verkmästare och mästare m. fl., antagna med viss lön för månad, som ock de underofficerare vid flottans militära kårer, vilka voro uppförda å varvsstat, samt personalen vid poliskåren. I 1876 års pensioneringsgrunder (punkt 1, anm. 3 och 4) angävos emellertid pensionernas *belopp* icke för andra månadslönare än dels verkmästare vid varvsstat och kronobagaren vid Karlskrona station, vilka erhöilo pension till lika belopp med maskinistunderofficer av 1:a graden^{*)}, dels ock mästare vid militärdepå och varvsstat samt mjölnaren vid Karlskrona station, vilka i pensionshänseende likställdes med underofficer av 2:a graden.

Enligt nu gällande reglemente för marinen hänföras underofficerare å varvsstat samt personalen vid poliskåren icke längre till månadslönarstaten, utan består denna numera av verkmästare, mästare och övrig med lön för månad anställd civilmilitär personal. De antagas av vederbörande stationsbefälhavare eller varvschef genom kontrakt på viss tid eller på viss uppsägningstid.

Det den 17 november 1899 fastställda förnyade reglementet för flottans pensionskassa skiljer delägarna i kassan uti två grupper, nämligen sådan medelst fullmakt eller konstitutorial antagen personal, som för sin befattning innehar *lön på stat* (§ 2 mom. 1) och sådan, som enligt förordnande eller kontrakt innehar *arvode på stat* (§ 2 mom. 2) vid flottan. Den förra är skyldig att vara delägare i kassan, under det den senare icke har sådan skyldighet, men på egen anmälan antages till delägare i pensionskassan.

*) Maskinistunderofficer av 1:a graden benämnes numera flaggmaskinist.

Numera finnas icke månadslönare med *lön på stat*. Däremot har månadslönarens löneförmån, kallad månadslön, alltsedan tillkomsten av bestämmelserna i § 2 av nämnda reglemente betraktats liktydig med arvode. Dock hava endast de månadslönare, vilkas avlöningsförmåner utgå från det i den av Kungl. Maj:t fastställda staten för fördelning av anslaget till flottans nybyggnad och underhåll under titeln »till verk-mästare och mästare å månadslönarstat» upptagna anslagsbeloppet, ansetts åtnjuta *arvode på stat*. Det förtjänar härvid uppmärksammas, att avlöningsbeloppen för de särskilda månadslönarbefattningarna icke äro uppförda å nämnda månadslönarstat, utan är det under berörda titel för ifrågavarande ändamål upptagna anslagsbeloppet utfört endast i *en* post. Då avlöningarna till innehavarna av de förut omnämnda befattningarna såsom kronobagare, mjölnare, biträde vid spannmåls- och proviantförrådet, maskinist vid ångkvarns- och bageriinrättningen, skräddarmästare och skomakarmästare vid Karlskrona station samt skräddarmästare vid Stockholms station utgå från andra räkenskapstitlar än den nyssnämnda, hava dessa befattningshavare, ehuru de äro att betrakta såsom månadslönare, icke ansetts upptagna å stat och följaktligen icke tillerkänts delägarskap i pensionskassan.

Att, på sätt i det följande omförmäles, den nuvarande innehavaren av skräddarmästarbefattningen vid Karlskrona station är delägare i flottans pensionskassa beror därpå, att han antagits till delägare i amiralitetskrigsmanskassan jämlikt för denna kassa (vilken numera uppgått i flottans pensionskassa) gällande reglemente av år 1838, i vilket reglemente icke var uppställd fordran å innehavande av lön eller arvode på stat såsom villkor för delägarskap i kassan.

Beträffande kronobagaren Palmqvists ifrågavarande ansökning om pensionsrätt i flottans pensionskassa inhämtas av handlingarna i ärendet, att han genom kontrakt den 3 mars 1910 av stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona antagits att vara kronobagare vid nämnda station från och med den 1 april samma år samt att han, på gjord anmälan, genom direktionens över flottans pensionskassa beslut den 10 juli 1910 antagits till delägare i kassan. Då emellertid Palmqvists rätt till delägarskap i flottans pensionskassa syntts tvivelaktig, hade revisorerna av kassans räkenskaper för år 1910 ansett sig böra bringa direktionens berörda beslut till fullmäktiges i kassan kännedom. Med anledning härav yttrade bemälda fullmäktige i sin den 14 mars 1913 till Kungl. Maj:t avgivna berättelse, bland annat, att enligt fullmäktiges åsikt stad-gandet därom, att kronobagaren erhöle pension till lika belopp som

Ansökning av
kronobagaren
F. Palmqvist.

maskinistunderofficer av 1:a graden, endast innebure, att kronobagaren, försåvitt han vore berättigad till pension, erhöle sådan till förut nämnt belopp. Enär kronobagarens avlöning visserligen utginge såsom månadslön, men denna icke vore upptagen å stat, utan utginge från särskild räkenskapstitel (spannmåls- och proviantförrådet i Karlskrona), kunde Palmqvist enligt fullmäktiges åsikt ej anses hava varit berättigad att bliva delägare i kassan. På grund av att direktionens ifrågavarande beslut sålunda varit stridande mot bestämmelserna i kassans reglemente, hade fullmäktige upphävt beslutet om kronobagaren Palmqvists delägarskap.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 31 oktober 1913 av fullmäktiges omförmälda berättelse fann Kungl. Maj:t vad sålunda i berättelsen blivit av fullmäktige anmält icke föranleda vidare yttrande.

Till stöd för sin förberörda ansökning har Palmqvist anfört, att han funne fullmäktiges i flottans pensionskassa omförmälda beslut, varigenom han förlorat rätten att grunda såväl pension för sig själv från kassan som gratial därifrån för sin hustru och sina barn, obilligt och hårt. Kronobagaren hade alltid varit berättigad att vinna delägarskap i pensionskassan, från vilken hans företrädare i tjänsten också åtnjöte pension i enlighet med föreskrifterna i reglementet för kassan. Vid tjänstens tillsättande hade intet meddelande lämnats sökandena till tjänsten därom, att någon förändring i avseende på rätten för den, som erhöle befattningen, att vinna delägarskap i kassan inträtt eller vore att vänta, utan tvärtom hade sökandena genom särskilda »underrättelser» från förvaltningsdirektionen erhållit meddelande därom, att med tjänsten följde rätt till samma pension, som tillkomme flaggunderofficer efter uppnådda 55 levnads- och 30 tjänstår. Icke heller kunde kronobagartjänsten under dåvarande förhållanden, då fråga vore om kronobageriets utvidgning och modernisering, anses vara av mindre fast och stadigvarande art än förut.

Förvaltnings-
direktionen
i Karlskrona.

Omförmälda ansökning har tillstyrkts av förvaltningsdirektionen vid flottans station i Karlskrona, som vitsordat innehållet av de utav kronobagaren Palmqvist åberopade, av förvaltningsdirektionen vid kronobagartjänstens tillsättande utfärdade »underrättelser».

Stations-
befälhavaren
i Karlskrona.

I den skrivelse av den 30 mars 1914, varmed stationsbefälhavaren vid nämnda station till marinförvaltningen överlämnat Palmqvists ansökning, har stationsbefälhavaren anfört följande.

Redan i skrivelse den 5 januari 1907 hade stationsbefälhavaren, i ändamål att bereda skräddarmästaren och skomakarmästaren vid statio-

nens beklädnadsverkstad ävensom den såsom biträde vid spannmåls- och proviantförrådet anställde månadslönaren tillfälle att bliva delägare i ovan nämnda kassa, hos ämbetsverket hemställt, att dessa personers avlöningar måtte bliva uppförda på stat, varigenom det i § 2 mom. 2 i reglementet för kassan uppställda villkoret för månadslönarens antagning till delägare i kassan skulle bliva uppfyllt.

Jämlikt skrivelse den 11 september 1908 hade därefter marinförvaltningen, då i § 2 mom. 2 av det förslag till reglemente för flottans pensionskassa, som avgivits av en genom nådigt brev den 3 november 1905 förordnad kommitté och som för det dåvarande vore föremål för Kungl. Maj:ts prövning, fordran icke vore uppställd på innehavande av arvode på stat för beredande av pensionsrätt åt månadslönare, icke funnit skäl till vidtagande av vidare åtgärd i anledning av stationsbefälhavarens ifrågavarande framställning, innan sig visat, huruvida bestämmelsen uti § 2 mom. 2 i kassans reglemente komme att fortfarande bliva gällande eller icke.

Därefter hade stationsbefälhavaren den 15 april 1910 till marinförvaltningen överlämnat en liknande framställning i fråga om pensionsrätt för ovan nämnda tre månadslönare ävensom för maskinisten vid ångkvarns- och bageriinrättningen samt enligt anmodan tillsänt marinförvaltningen förslag till stater för ifrågavarande månadslönare med angivande tillika, av vilka medel de sålunda i staten upptagna beloppen borde bestridas.

Under de sju år, som förflutit efter stationsbefälhavarens första framställning i ärendet, hade ändring i åsyftade hänseende av § 2 mom. 2 i pensionskassans reglemente icke ägt rum och, så vitt stationsbefälhavaren kunde finna av vad i fråga om ändring av nämnda lagrum förekommit, vore icke antagligt, att ändring ännu på länge komme till stånd.

Under sådana förhållanden syntes stationsbefälhavaren den åtgärd rättvisligen böra snarast möjligt vidtagas, som omedelbart och utan avvaktan på ändring av reglementet skulle bereda dessa månadslönare möjlighet till pensions- och gratialrätt, nämligen avlöningarnas uppförande på stat. Månadslönarna i fråga vore merendels till ålder komna och gifta, varför det givetvis vore desto angelägnare för dem att utan ytterligare uppskov kunna vinna pensions- och gratialrätt. Tillika ville stationsbefälhavaren framhålla, att varvets verkmästare och mästare, med vilka dessa stationens månadslönare vore närmast jämnställda, hade sina avlöningar uppförda å stat och således i pensions- och gratialhänse-

ende ägde en högst beaktansvärd förmån framför sina kamrater vid stationen utom varvet.

Utöver de ovan nämnda fyra månadslönarna — biträdet vid spannmåls- och proviantförrådet, maskinisten vid ångkvarns- och bageriinnrättningen, skraddarmästaren och skomakarmästaren — vilkas avlöningar stationsbefälhavaren tidigare begärt få uppförda på stat, tillkomme nu kronobagaren och mjölnaren. Sistnämnda två befattningshavare hade intill år 1913 ostridigt ansetts befogade att vinna inträde i pensionskassan på grund av bestämmelsen i förberörda kungörelse den 24 november 1876 därom, att dessa befattningshavare skulle erhålla pension till samma belopp som maskinistunderofficer av 1:a graden, resp. underofficer av 2:a graden. Såsom kronobagaren Palmqvists ansökning utvisade, hade han emellertid numera förklarats icke berättigad tillhöra kassan. Nuvarande innehavaren av mjölnarbefattningen hade visserligen blivit delägare i pensionskassan och kvarstode fortfarande såsom sådan, men detta hade sin orsak endast däri, att han vunnit inträde i kassan sedan åtskilliga år tillbaka, så att rubbning icke nu vidtagits.^{*)} Enahanda vore förhållandet beträffande nuvarande skraddarmästaren. Utan avseende å dessa sistnämnda omständigheter borde föreliggande fråga om avlöningars uppförande på stat givetvis omfatta även mjölnaren och skraddarmästaren samt således avse avlöningarna för kronobagaren, mjölnaren, biträdet i spannmåls- och proviantförrådet, maskinisten i ångkvarns- och bageriinnrättningen, skraddarmästaren och skomakarmästaren.

På grund härav har stationsbefälhavaren hemställt, att marinförvaltningen måtte vidtaga åtgärd för ifrågavarande avlöningars uppförande på stat så snart ske kunde.

Stations-
befälhavaren
i Stockholm.

Stationsbefälhavarens vid flottans station i Karlskrona berörda skrivelse den 30 mars 1914 har av marinförvaltningen delgivits stationsbefälhavaren vid flottans station i Stockholm med anmodan att i ärendet inkomma med det yttrande och förslag, vartill motsvarande förhållanden vid nämnda station kunde föranleda; och har sistnämnde stationsbefälhavare med skrivelse den 15 juni 1914 överlämnat förslag till stat för månadslönare vid Stockholms station utom varvet, upptagande en skraddarmästare och föreståndare för stationens beklädnadsverkstad, samt såsom eget yttrande åberopat ett från förvaltningsdirektionen vid stationen infordrat utlåtande i ämnet, vari hemstälts, att den förvaltningsdirek-

*) Den här avsedda innehavaren av mjölnarbefattningen har den 30 september 1916 erhållit avsked och ny innehavare av befattningen anstälts från och med den 1 oktober samma år.

tionen underlydande ende månadslönarens, nämligen skraddarmästarens, lön måtte upptagas å stat för att honom måtte beredas tillfälle att vinna delägarskap i flottans pensionskassa.

För egen del har marinförvaltningen i sitt förberörda utlåtande den 1 oktober 1914 till en början erinrat, att ämbetsverket med skrivelse den 22 november 1910 angående stater och arbetsplan för flottan år 1911 jämväl avgivit förslag till stat för månadslönarna utom varven i angivet syfte att bereda dem tillfälle att erhålla delägarrätt i flottans pensionskassa. Enligt nådigt brev den 16 december 1910 hade emellertid Kungl. Maj:t funnit denna framställning icke böra vinna bifall. I sin skrivelse den 23 november 1911 angående stater och arbetsplan för flottan år 1912 hade marinförvaltningen ansett sig böra ånyo göra framställning i enahanda syfte, men enligt nådigt brev den 15 december 1911 hade Kungl. Maj:t funnit jämväl denna framställning icke böra vinna bifall.

Marinförvalt-
ningen.

Kungl. Maj:ts i nämnda nådiga brev den 16 december 1910 och den 15 december 1911 omförmälda beslut torde hava tillkommit med hänsyn därtill, att Kungl. Maj:t den 6 maj 1910 tillsatt en kommitté för utredning av frågan om förändrat ordnande av det militära pensionsväsendet, vilken kommitté den 31 maj 1912 avgivit betänkande och förslag. Därmed hade även framlagts förslag till nya pensioneringsgrunder för, bland andra, de vid marinen anställda månadslönarna. Om detta förslag anförde marinförvaltningen visserligen i sitt utlåtande i ärendet den 1 juli 1913, att det syntes vara väl förtjänt att bringas i tillämpning, oavsett huruvida ny pensionslag på grundvalen av kommittéförslaget komme till stånd eller icke. Men sedan kommittébetänkandet remitterats till fullmäktige i flottans pensionskassa för yttrande, hade dessa i utlåtande den 15 november 1913, bifogat fullmäktiges till Kungl. Maj:t samma dag avgivna berättelse, föreslagit andra pensioneringsgrunder för månadslönarna. Till följd härav och då därjämte chefen för finansdepartementet den 21 februari 1913 tillkallat sakkunniga med uppdrag att inom departementet verkställa utredning, huruvida och på vilka grunder en centralisering av pensionsanstalter, understödda av staten, lämpligen borde kunna genomföras m. m., torde frågan om ordnande på nya grunder av nu ifrågavarande månadslönarens pensionering få anses vara uppskjuten till en obestämd framtid.

Då det emellertid vore synnerligen obilligt, att dessa månadslönare, av vilka flera beklädde tjänster, vilkas föregående innehavare tillåtits förvärva rätt att i pensionskassan grundlägga pension för sig själva samt

gratialis för änka och barn, skulle i dessa hänseenden göras beroende av en oviss framtida pensionsreglering och, vad beträffade kronobagaren Palmqvist, hans rätt att vinna delägarskap i kassan torde med hänsyn till de »underrättelser», vilka från kronans sida blivit honom meddelade samtidigt med att tjänsten kungjordes till ansökan ledig, vara så pass otvivelaktig, att den torde kunna på laglig väg göras mot kronan gällande, syntes det icke låta sig göra att vidare undanskjuta frågan om ifrågavarande månadslönares pensionsrätt. Måste nämligen ett enligt marinförvaltningens tanke oundgängligt ordnande av denna angelägenhet, vad Palmqvist beträffade, nu företagas, syntes fullgiltiga skäl kräva, att frågan även med avseende å övriga nu ifrågavarande månadslönare bleve löst. Den enda under förhandenvarande förhållanden möjliga lösningen syntes vara utfärdande av stat för de vid flottans stationer utom varvet anställda månadslönarnas avlöning. Någon större betänklighet borde enligt marinförvaltningens uppfattning icke möta däremot än mot det årliga fastställandet av den stat för fördelning av anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, i vilken jämväl upptoges, icke särskilda lönebelopp, utan en rund summa för avlöning av verkmästare och mästare å månadslönarstat, vilka därigenom ansåges hava vunnit rätt att förvärva delägarskap i flottans pensionskassa. Om de sju månadslönare, varom nu vore fråga, skulle vinna pensionsrätt i kassan, torde sådant icke vålla hinder i något hänseende för en framtida reglering av marinens pensionsväsende.

Marinförvaltningen hade fördenskull upprättat förslag till stat för månadslönare vid flottan, upptagande de lönebelopp, som utbetalades till ifrågavarande tjänsters nuvarande innehavare, och angivande de anslag, varifrån de särskilda lönebeloppen borde utgå; och förklarade sig marinförvaltningen hava för avsikt att i sammanhang med de förslag till stater för flottan år 1915, vilka det ålåge ämbetsverket att senast den 1 december 1914 till Kungl. Maj:t ingiva, jämväl avgiva förslag till stat för månadslönare vid flottans stationer utom varven.

Direktionen
över flottans
pensionskassa.

Direktionen över flottans pensionskassa har i sitt omförmälda yttrande i ärendet av den 4 mars 1915, med instämmande i den av marinförvaltningen anförda motiveringen, tillstyrkt utfärdandet av stat för månadslönare vid flottans stationer utom varven. För den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäligt utfärda stat för ifrågavarande månadslönares avlöning och dessa sålunda skulle bliva berättigade att antagas till delägare i flottans pensionskassa, borde — yttrar direktionen vidare — därav betingade bestämmelser rörande storleken av samma månadslönare till-

kommande pensioner utfärdas, enär de uti sådant hänseende förefintliga bestämmelserna i punkt 1 av gällande pensioneringsgrunder därom, att verkmästare vid varvsstat och kronobagaren vid Karlskrona station erhöle pension (jämte fyllnadspension) till lika belopp med maskinist- underofficer av 1:a graden och att mästare (enligt lydelsen i pensioneringsgrunderna: mästare vid militärdepå och varvsstat) samt mjölnaren vid Karlskrona station erhöle pension (jämte fyllnadspension) till lika belopp med 2:a gradens underofficer, komme att bliva tillämpliga endast på kronobagaren och mjölnaren samt å dem, som av stationsmyndighet antoges till mästare, varemot i fråga om de övriga närmare bestämmelser erfordrades.

Under förutsättning att stat för månadslönare vid flottans stationer utom varven komme att utfärdas samt att i sådan stat upptagen personal, med undantag av kronobagaren och mjölnaren, för vilka, såsom ovan nämnts, särskilda pensioneringsbestämmelser gällde, av stationsmyndighet antoges till verkmästare eller mästare, vilket syntes direktionen vara den lämpligaste lösningen för bestämmande av pensionsförmånerna för denna personal, har direktionen hemställt att, i analogi med Kungl. Maj:ts enligt nådigt brev till direktionen den 2 mars 1906 givna förklaring angående underofficerarnas av 1:a graden vid kustartilleriet ställning i pensionshänseende, Kungl. Maj:t måtte förklara, att verkmästare vid militärdepå i pensionshänseende skulle vara likställd med verkmästare vid varvsstat.

Slutligen har, såsom förut nämnts, statskontoret den 21 oktober 1915 i ärendet avgivit utlåtande, därvid ämbetsverket anfört följande. Statskontoret.

I anledning av kronobagaren Palmqvists förevarande ansökning och med hänsyn till det meddelande om med kronobagartjänsten förenad rätt till pension, som från kronans sida lämnats i sammanhang med att tjänsten senast kungjordes till ansökning ledig, ville det synas statskontoret, som om rätt till pension i enlighet med berörda meddelande borde snarast möjligt beredas Palmqvist; och då detta syftemål syntes kunna utan ändring i gällande pensioneringsgrunder vinnas genom att kronobagarens aflöning uppfördes å stat, i vilket fall han enligt nämnda grunder kunde vinna delaktighet i flottans pensionskassa med rätt till pension i likhet med flaggmaskinist, ansåge sig statskontoret kunna förorda, att sådan åtgärd viddtoges.

Föreliggande förslag innebure emellertid, att avlöningen även för övriga månadslönare vid flottans stationer utom varven skulle uppföras

å stat i syfte att bereda jämväl dessa månadslönare rätt till pension. Såvitt handlingarna utvisade, förefunnes för dessas vidkommande icke samma anledning att bereda rätt till pension från flottans pensionskassa som i fråga om Palmqvist. Vid sådant förhållande och då, såsom direktionen över flottans pensionskassa framhållit, för ordnandet av pensionsrätten för ifrågavarande månadslönare utom för mjölnarbefattningen, vars nuvarande innehavare redan vunnit delaktighet i flottans pensionskassa^{*)}, erfordrades föreskrift om pensionsbeloppet, samt sådan föreskrift enligt statskontorets mening måste meddelas i form av tillägg till de av riksdagen godkända pensioneringsgrunderna, syntes det kunna ifrågasättas, huruvida någon åtgärd i sådant syfte borde vidtagas nu, då ett av den militära pensionskommittén avgivet förslag till ordnande av månadslönares pensionsförhållanden på annat sätt än genom beredande av delaktighet i flottans pensionskassa föreläge samt detta förslag syntes kunna väntas inom kort bliva föremål för slutlig prövning.

Departementets
chefen.

Såsom av det förut sagda framgår, har i förevarande ärende framställt förslag därom, att följande månadslönarbefattningar vid flottans stationer utom varven, nämligen befattningarna såsom kronobagare, mjölnare, biträde vid spannmåls- och proviantförrådet, maskinist vid ångkvarns- och bageriinrättningen, skraddarmästare och skomakarmästare vid Karlskrona station samt befattningen såsom skraddarmästare vid Stockholms station, måtte beredas delägarskap i flottans pensionskassa. Att dessa månadslönare enligt gällande författningar ej ansetts kunna tillerkännas sådant delägarskap har berott därpå, att de icke, på sätt i reglementet för nämnda kassa stadgas såsom villkor för förvärvande av pensionsrätt, innehava arvode på stat. Något sakligt skäl, varför nämnda månadslönare utom varven äro i saknad av rätt till pension från kassan, läser emellertid icke förefinnas. De månadslönare, som äro närmast jämställda med här ifrågavarande befattningshavare, nämligen verkmästare och mästare å varven, äro berättigade att bliva delägare i kassan, då de anses åtnjuta arvode å stat; och pensionsrätt tillkommer jämväl vid marinen anställda daglönare, vilka äga en vida mindre fast anställning än månadslönarna och för vilka överflyttning till månadslönarstat är att anse såsom en befordran. Här synes alltså föreligga ett påtagligt missförhållande, i det att en del månadslönare sakna pensionsrätt, medan andra månadslönare i motsvarande ställning och även daglönare äro i åtnjutande av sådan rätt. Jag finner därför, i likhet med stationsbefälhavarna

*) Se anmärkning å sid. 7.

och marinförvaltningen, rättvisa och billighet tala för, att åtgärd vidtages i syfte att bereda omförmälda månadslönare utom varven möjlighet att vinna delaktighet i flottans pensionskassa och därmed följande rätt att grundlägga gratial för änka och barn. Vad särskilt angår den nuvarande innehavaren av befattningen såsom kronobagare vid Karlskrona station F. Palmqvist, lärer med hänsyn till det meddelande om med kronbagarbefattningen förenad pensionsrätt, som lämnats honom före befattningens tillsättande, någon tvekan knappast kunna råda därom, att staten äger skyldighet tillse, att rätt till pension från kassan medgives honom. I detta hänseende har jämväl statskontoret avgivit tillstyrkande utlåtande. Beträffande övriga ifrågakomna månadslönare utom varven skulle väl, såsom från statskontorets sida skett, kunna ifrågasättas, huruvida icke spørgålet om dessa månadslönares pensionsrätt borde upptagas till behandling först i samband med prövningen av det förslag till reglering av månadslönarnas pensionsförhållanden, som ingår såsom ett led i det av den militära pensionskommittén år 1912 avgivna betänkandet. Men då tidpunkten för framläggandet för riksdagen av ett på nämnda kommittébetänkande grundat förslag till förändrat ordnande av det militära pensionsväsendet icke minst med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser, ett sådant förslag kan komma att medföra, ännu är oviss, har det synt mig synnerligen angeläget att icke längre undanskjuta frågan om beredande av delaktighet i flottans pensionskassa jämväl för sist omförmälda månadslönare. Härvid är ock att uppmärksamma, att spørgålet beträffande en centralisering av det statsunderstödda pensionsväsendet i dess helhet för närvarande är under utredning av för ändamålet inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga samt att det måhända kan befinnas lämpligt, att detta vittomfattande spørgsmål kombineras med ärendet rörande det militära pensionsväsendets omreglering, varigenom avgörandet av den här föreliggande frågan skulle komma att ytterligare skjutas å sido. Tillerkännandet av pensionsrätt åt ifrågavarande månadslönare utom varven lär icke heller kunna medföra någon som helst olägenhet med hänsyn till en framtida omläggning av samtliga månadslönares pensionsförhållanden.

Innan jag går vidare, torde jag få omförmäla, att enligt vad jag inhämtat ytterligare två månadslönare, nämligen maskinisten vid flottans sjukhus i Karlskrona och biträdet å stationsintendentens expedition därstädes, i förevarande hänseende tillhöra samma kategori som förutnämnda månadslönare utom varven. Innehavarna av dessa befattningar hava antagits såsom mästare. Sammanlagda antalet av de månadslönare, varom nu är fråga, utgör alltså nio.

I fråga om lämpligaste sättet för beredande åt nu nämnda månads-lönare utom varven av delägarskap i flottans pensionskassa har av myndigheterna föreslagits, att dem tillkommande avlöningar måtte uppföras å stat, varigenom den i reglementet för kassan uppställda fordran på innehavande av arvode på stat för åtnjutande av pensionsrätt skulle bliva uppfylld. I sådant avseende har marinförvaltningen, i anslutning till sitt uttalande i förberörda utlåtande den 1 oktober 1914, med skrivelse den 25 november samma år överlämnat förslag till stat för månads-lönare vid flottans stationer utom varven för år 1915. Med anledning härav förklarade Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 17 december 1914, att Kungl. Maj:t ville, efter det ytterligare utredning i detta hänseende blivit förebragt, härom framdeles fatta beslut. Den utredning, som sålunda åsyftats, har numera blivit verkställd och återfinnes i den förut lämnade redogörelsen i föreliggande ärende.

I likhet med myndigheterna anser jag, att avlöningarna för omförmälda månadslönare utom varven böra, för beredande åt dem av pensionsrätt i flottans pensionskassa, uppföras å stat. Då emellertid riksdagens medverkan icke påkallats för upptagande på stat av verkmästare och mästare å varven — vilket, såsom förut nämnts, ansetts hava skett därigenom, att en gemensam post till »verkmästare och mästare å månads-lönarstat» uppförts å den av Kungl. Maj:t fastställda staten för fördelning av anslaget till flottans nybyggnad och underhåll — och avlöningarnas belopp icke äro underkastade riksdagens bestämmande, läser Kungl. Maj:t äga att, efter förslag av marinförvaltningen, utan riksdagens hörande fastställa stater för ifrågavarande månadslönare.

Det är emellertid i ett annat avseende, som riksdagens medverkan i ärendet synes erforderlig, nämligen i fråga om *beloppet* av pensionerna för vissa av ifrågavarande månadslönare utom varven. I det föregående är nämnt, att i punkt 1 (anm. 3 och 4) av de den 24 november 1876 utfärdade, av riksdagen godkända pensioneringsgrunderna pensionernas storlek angivits dels för verkmästare vid varvsstat och kronobagaren vid Karlskrona station, vilka erhålla pension till samma belopp som flaggmaskinist (anm. 3), dels ock för mästare vid militärdepå och varvsstat samt mjölnaren vid Karlskrona station, vilka i pensionshänseende likställas med underofficer av 2:a graden (anm. 4). Motsvarande bestämmelser återfinnas i § 11 av gällande reglemente för flottans pensionskassa. För kronobagarens och mjölnarens vidkommande ävensom för dem av ifrågavarande månadslönare, som äro mästare vid militärdepå, d. v. s. antagits till mästare av vederbörande stationsbefälhavare, är alltså pensionens (jämte fyllnadspensionens) belopp i enlighet med dessa före-

skrifter bestämt och utgör, för kronobagaren 1,094 kronor 40 öre samt för mjölnaren och mästarna 1,000 kronor. Enligt vad som meddelats mig, är innehavaren av befattningen såsom skomakarmästare vid Karlskrona station antagen till mästare. Såsom förut nämnts, är förhållandet enahanda beträffande maskinisten vid flottans sjukhus i Karlskrona och biträdet å stationsintendentens expedition därstädes. Vad angår biträdet vid spannmåls- och proviantförrådet samt maskinisten vid ångkvarns- och bageriinrättningen i Karlskrona har jag inhämtat, att dessa, ehuru ej antagna såsom mästare, böra likställas med denna kategori av månadslönare. Sistnämnda båda befattningshavare torde alltså böra komma i åtnjutande av nyssnämnda pension (jämte fyllnadspension) av 1,000 kronor och för detta ändamål, på sätt av direktionen över flottans pensionskassa blivit antytt, antagas till mästare av vederbörande stationsbefälhavare. Med avseende å nu nämnda sju månadslönare erfordras följaktligen för det angivna syftemålet vinnande inga ändringar i gällande bestämmelser. Föreskrift om pensionsbeloppet för innehavare av de båda återstående av de ifrågakvarande nio månadslönarbefattningarna, nämligen befattningarna såsom skräddarmästare vid Karlskrona station och vid Stockholms station, vilka befattningars innehavare äro av vederbörande stationsbefälhavare antagna såsom verkmästare, lärar däremot, såsom av statskontoret gjorts gällande, icke kunna meddelas på annat sätt än i form av ett tillägg till anm. 3 vid punkt 1 i de av riksdagen godkända pensioneringsgrunderna, enär pensionsbeloppet i nämnda lagrum, såsom förut nämnts, angivits allenast för verkmästare vid varvsstat, men icke för verkmästare vid militärdepå.

Tillägget till nämnda anmärkning skulle alltså gå ut därpå, att orden »verkmästare vid varvsstat» utbytas mot »verkmästare vid militärdepå och varvsstat.»

Därest den av mig sålunda föreslagna ändrade lydelsen av anm. 3 vid punkt 1 av pensioneringsgrunderna vinner Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, torde jag framdeles få underställa Kungl. Maj:ts prövning förslag till motsvarande ändring av § 11 i gällande reglemente för flottans pensionskassa.»

Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition har det synts utskottet, som om nuvarande bestämmelser rörande anställande, avlöning och pensionering av personal, tillhörande månadslönarstaten vid flottan, knappast kunna anses vara fullt tillfredsställande. Detta förhållande framträder särskilt vid jämförelse i berörda hänseenden med närmast likställd militär personal vid flottan eller underofficerarna. Dessa stats-

Utskottet.

tjänare äro nämligen såväl beträffande antal som avlönings- och pensionsförmåner upptagna i av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställd stat, vilket icke är fallet med månadslönarstatens personal. Såvitt utskottet har sig bekant, hava emellertid några olägenheter hittills icke yppat sig på grund härav. Vid sådant förhållande och då, enligt vad av propositionen framgår, förslag rörande samtliga månadslönarens vid flottan pensionering inom en nära framtid lärer vara att förvänta till riksdagen, torde frågan om månadslönarnas anställande, avlöning och pensionering lämpligen kunna upptagas i ett sammanhang.

Beträffande de i propositionen angivna nio månadslönarbefattningarna vid flottans stationer *utom* varven synes det utskottet, som om behovet av desamma blivit ådagalagt genom vad departementschefen anfört, och torde befattningarna därför böra *uppföras å stat* samt pensionsrätten för dessa befattningshavare ordnas. Tillerkännande av pensionsrätt åt ifrågavarande månadslönare *utom* varven i överensstämmelse med sådan för verkmästare och mästare å månadslönarstat lärer icke, enligt såväl departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet som av vad utskottet i övrigt kunnat inhämta, medföra någon som helst olägenhet med hänsyn till en framtida möjlig omläggning av samtliga månadslönarens pensionsförhållanden.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att anm. 3 vid punkt 1 i de av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar må erhålla följande ändrade lydelse: »Flaggunderofficer, verkmästare vid militärdepå och varvsstat samt kronobagaren vid Karlskrona station erhålla pension till lika belopp med flaggmaskinist».

Stockholm den 18 maj 1917.

På bankoutskottets vägnar:

Ernst Hedenstierna.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Hallin, friherre Langenskiöld, Ekman, Wickman, Roos, Östling* och *Holm* samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Vahlquist, Molin* i Södertälje, *Söderberg* i Hobborn, *Carlson* i Herrljunga, *Fälom, Jansson* i Gumboda och *Olsson* i Berg.
